

siensä syleilyyn kuin toukan kotelon sisään. Ja tyttö suutelee Natsin paljasta päälakea ja tekee muistofritsun Natsin kaulaan ja Natsi tekee fritsuja joka puolelle tyttöä, ettei TKK-Jari-Matti enää erehtyisi pyytämään tyttöä ulos. Toisensa leimattuaan he viimein väsyvät ja nukahtavat, valmiina eroon, jonka luvataan olevan muuta kuin lopullinen. Ja koristehernepensaansa harjalla varis valvoo, valvoo ja katsoo maailmaa mustin silmin.

*Otava 2010
Keltaiset tyypit
Eeva Rohas*

Posliinikana

Esko ei saa silmiään irti Juhaniin työhuoneen seinälle kiinnitetystä Pikku kanasesta. Kanalla on julisteen kuvassa päässä suuret vihreät silmälasit. Ei ole Juhaniin tyylistä laittaa sellainen juliste seinälleen. Vaikka onhan Juhaniin työpöydällä myös posliinikana ja punaiseksi maalattu kukkopilli. Mutta sitä onkin vaikea ymmärtää, jollei tiedä, miten ne ovat siihen päätyneet.

Juhani kysyy usein vaikeita kysymyksiä tai ei puhu mitään, ja silloin Esko valitsee pöydältä kanan tai kukkopillin. Mitä olet ajatellut tehdä yläasteen jälkeen? Elämälläsi, mitä olet ajatellut tehdä sillä? Esko nappaa posliinikanan käteensä eikä vastaa. Kerran hän tukalan hiljaisuuden rikkoakseen puhalsi pilliin, mutta Juhaniin ilme muuttui niin vaivaantuneeksi, ettei Esko sen koommin ole tehnyt niin.

– Joo, mä oon miettiny sitä lukiohommaa. Ei musta varmaan ole siihen, Esko sanoo sormeillen viileää posliinia.

– Sitä kannattaa harkita tarkkaan.

Kannattaa harkita tarkkaan. Tarkoittaa että on tapahtumassa virhe, jonka voi vielä välttää. Harkita tarkkaan eli päättää toisin.

– En vaan tiedä, mitä muutakaan tekisin.

– Niin.

Esko laskee kanan takaisin pöydälle ja rummuttaa kämmenillään reisiään. Rumpuja hän voisi soittaa. Jos vain olisi bändi. Sellainen, jonka jäsenet heräisivät aina myöhään ja esiintyisivät naamarit päässä. Vähän niin kuin Lordi mutta sellainen, joka soittaisi parempaa musiikkia eikä pyrkisi Euroviisuihin. Ja sillä olisi faneja. Oikeastaan se bändi olisi niin hyvä, että kaikki suosituimmatkin olisivat sen faneja. Annelikin. Anneli olisi yksi heistä.

Esko nousee ylös.

– Pitää mennä.

– Tule taas käymään. Milloin vain.

Koulun piha on muuttunut. Niin kuin joku olisi vaihtanut sorran tilalle hiekkaa ja savea. Lumikinokset ovat romahtaneet auringossa mataliksi ja Esko potkii niitä kokonaan kumoon. Sohjoinen lumi helisee ja suhisee maahan lässähtäessään.

Esko istuu koulurakennusta reunustavalle punaiselle aidalle. Siihen kohtaan, missä on biologian luokan lisähuone. Huoneeseen on teljetty hamstereita ja muita pikkueläimiä. Niitä ei näy, koska sälekaihtimet ovat melkein kiinni ja aidan ja ikkunan välissä pensas.

Kerran Esko pujottautui pensaan läpi ikkunan luo. Ruusut repivät käsivarret naarmuille eikä Esko silti nähnyt hamstereita. Sälekaihtimia oli taivutettu juuri sen verran, että huoneesta näki vähän, mutta ei riittävästi eikä ainakaan hamstereiden häkkejä. Käsivarret vain näyttivät sen jälkeen siltä kuin Esko olisi viillellyt itseään. Silloin Juhani pyysi Eskon luokseen ensimmäisen kerran. Epäonnistuneen yrityksensä

jälkeen Esko istuskeli koulun käytävällä aikaa tappaakseen ja Juhani sattui paikalle ja huomasi jäljet Eskon käsivarsissa.

– Mitä Esko tietää?

– Eipä mitään.

– Onko kaikki hyvin?

– Kai.

Juhani istuutui Eskon viereen ja laskei varovasti kätensä tämän olalle. Joskus sitä tekee mitä vain tunteakseen, että on olemassa. Niin Juhani sanoi ja kysyi sen perään, ymmärsikö Esko, mitä hän tarkoitti. Niin, niin kai se on, Esko vastasi.

Ei hän ymmärtänyt. Ei edes sitä, mihin lause liittyi. Mutta usein sellaiseen kysymykseen tulee vastattua myöntävästi. Sitä olettaa, että keskustelu jatkuu, ja jotta se voisi jatkua, on vastapuolta kannustettava vähän. Mutta sillä kertaa siinä olikin kaikki, mitä Juhanilla oli sanottavaa. Eskon vastauksen jälkeen Juhani nousi ylös ja pyysi Eskoa käymään joskus opon huoneessa. Rupattelemassa vähän. Vaikka huomenna.

Ja Esko meni. Se oli ensimmäinen kerta. Juhani katsoi Eskoa tiiviisti silmiin ja Esko katsoi kukkopilliä ja posliinikanaa ja julistetta. Ei kehdannut kysyä, miksi Juhanilla oli sellaisia esineitä. Mutta hiljaisuudesta huolimatta Juhanin luona oli mukavampaa kuin istua tunneilla, ja aivan kaikkein parasta olivat tyhjat käytävät ennen ja jälkeen opon huoneen. Esko huomasi sen silloin. Se oli yhdeksännen luokan alkua ja sen jälkeen Esko alkoi harrastaa hiljaisia käytäviä enemmänkin.

Takapuolta alkaa jomottaa. Esko nousee aidan reunalta ja potkaisee vielä muutaman kinoksen maan tasalle. Lumen helistessä savimaille Esko näkee sen. Sen tytön, Annelin.

Anneli polttaa tupakkaa sadan metrin päässä liikuntavarustevaraston edessä. Annelilla on koulun paras lantio. Vittu sulla on hyvä lantio, Esko aina ajattelee sanovansa Annelille. Mutta sellaista ei voi sanoa toiselle, jos ei ensin sano jotain muuta, eikä Esko ole keksinyt mitään muuta sanottavaa. Annelilla on myös melkein musta tukka ja suklaanruskeat silmät. Mutta se, mitä Esko haaveilee Annelille sanovansa, koskee aina vain lantiota. Ja että sen sanottuaan Esko painaisi Annelin ruokalan seinää vasten. Melkein liian kovaa niin, että henki salpaantuisi ja tyttö näyttäisi hetken säikähtäneeltä. Ja sitten Esko suutelisi tyttöä ja tyttö vastaisi suudelmaan ja pyytäisi Eskon mukansa vessaan ja siellä he harrastaisivat rajua seksiä. Tytöt käyvät koko ajan vessassa. Siitä Esko sen oikeastaan keksikin.

Anneli on tupakkapaikalla yksin. Nyt voisi heittää sen. Kokeilla, mitä tyttö vastaa. Voisi kysyä tupakkaa ja sitten sanoa sen. Se yllättäisi Annelin varmasti niin, ettei se keksisi hetkeen mitään sanottavaa.

Esko ottaa muutaman askeleen. Ja vielä muutaman. Voihan sitä kävellä ohi, jos ei pystykään puhumaan. Hän ottaa vielä kymmenen askelta ja sitten toiset kymmenen. Mutta sydän hakkaa. Se hakkaa niin, että Eskosta tuntuu kuin jokin hänen sisällään menisi rikki ja että se näkyy varmasti. Annelin kohdalla hän kiihdyttää askeliaan, katsoo pois eikä pysähdy.

Vasta sadan metrin päässä Annelista alkaa helpottaa. Sydän jysähtää takaisin paikoilleen ja pään ja rintakehän täyttää tyhjä.

Aamulla olisi uskontoa, mutta Esko ei jaksanut nousta ylös. Hän yrittää viisi kertaa. Viimeisen torkkuhälytyksen jälkeen

ei enää kannata kiirehtiä. Myöhässä. Tunnilla joutuisi vain silmätikuksi. Mutta Juhani luo voi mennä koska vain ja siitä saa todistuksenkin ja kun sitä näyttää lintsatun tunnin opettajalle, välttyy ylimääräisiltä ikävyyksiltä.

Esko heittää toppatakin ylleen ja oikeasee metsän poikki. Tai ei se oikeastaan ole metsä. Se on pikemminkin talon ja koulun väliin jäänyt maapalanen, jolla kasvaa puita. Sata kertaa sata metriä. Metsä olisi suurempi.

Ketään ei ole tupakkapaikalla. Ketään ei ole oikeastaan missään. Luntakin on eilistä vähemmän. Vain nuori äiti lastenvaunuineen kävelee pihan poikki. Naisella on hehkuvat kasvot ja lapsi on hiljainen. Esko kurkistaa vaunuihin ja ajattelee kysyä lapsen ikää, mutta ei sitten viitsikään, hymyilee vain.

Juhani työhuone on ensimmäisen kerroksen käytävän perimmäisessä nurkassa. Esko koputtaa oveen tuttuun tapaan. Nap-nana-nap-nap. Juhani on aina paikalla. Se on Juhani parasta. Ja se, ettei Juhani kanssa tunnu mitään.

- Ai Esko.
- Voinko tulla?
- Totta kai.

Esko istuu Juhani pöydän eteen asetetulle tuolille.

- Mitä Esko tietää?
- En paljon mitään.
- Muuten vaan tulit?
- Siitä lukiosta ajattelin, Esko vastaa. - Että jos puhutaan siitä vielä.

Juhani hymyilee ymmärtäväisesti ja sanoo että selvä, puhutaan siitä sitten. Esko sanoo, ettei taida päästä mihinkään,

vaikka haluaisi. Ja ettei oikeastaan taida edes haluta. Juhani nyökkäilee ja sitten onkin aivan hiljaista. Esko nappaa kukkopillin pöydältä.

– Miks sulla on tällanen?

Silloin Esko sen kysyy. Sillä hiljaisuus on nyt toisenlainen eikä sen väistämiseen riitä pelkkä kukon sormeilu, vaan pitää sanoa jotain ja silloin se tulee. Se, mitä Juhanilta ei pidä kysyä. Juhani ei vastaa. Hymykin hänen naamallaan on jotenkin toisenlainen kuin aikaisemmin.

– Esko, Juhani aloittaa. – Miksi sinä oikeastaan tulit?

– Ihan muuten vaan.

Nyt Juhani on kokonaan toisenlainen. Siristää vähän silmiään, ei vihaisesti kuitenkaan, katsoo Eskoa entistä tutkivammin ja nojautuu lähemmäs.

– Kyllä sinä voit kertoa, Juhani sanoo pehmeästi. – Se varmaan helpottaisi.

Niin, Esko sanoo ja alkaa ajatella Annelia. Jos hän kysyisi, miten normaalia on aina tytön nähdessään ajatella, että on pakko mennä sanomaan sille, että sulla on ihan vitun hyvä lantio. Ja sen perään haaveilla, että suutelisi Annelia väkisin ne sanat sanottuaan niin, että tyttö säikähtäisi ja siitä seuraisi naimista vessassa. Vaikka ei ole koskaan ollut kenenkään kanssa edes tavallisesti. Voisikohan Juhanilta kysyä sellaista? Että onko se normaalia. Tai se, että sillä samalla ajatuksella voi runkata itsensä päivästä toiseen melkein verille. Tai jos sen sanoisi jotenkin toisin. Että on ihastunut. Vaikka sillä tavalla. Että on ihastunut yhteen, yhteen vain. Ja että se hajottaa pään ja enemmänkin.

– Mä oon, Esko aloittaa. – Tavallaan kai...

Ihastunut. Mutta se kuulostaa niin typerältä. Eikä Esko edes ole ihastunut. Vai onko se sitten tällaista. Tai jos hän sanoisi olevansa hullu. Sitähän se tavallaan kai on. Että olen ehkä jotenkin sairas enkä sinne lukioonkaan pääse, vaikka se on sinun mielestäsi ainut järkevä vaihtoehto. Tai että siinä hän se juuri onkin. Ainut järkevä vaihtoehto mutta ei minulle, koska en ole järkevä vaan ehkä jollain tapaa sairas. Niin Esko mieltii sanovansa, muttei saa jatkettua lausetta loppuun.

– Sano vaan, Juhani kannustaa.

– Hullu.

Siinä se on. Se on helpompi sanoa kuin ihastunut.

– Hullu?

– Niin.

Juhani naurahtaa lämpimästi ja sanoo itsekin ajattelevansa itsestään joskus niin. Mutta erilainen ei ole yhtä kuin hullu. Kaikki ovat erilaisia, jotkut vain toisella tapaa, mutta sillä toisellakin tapaa erilaisia on itse asiassa paljon. Et ole yksin. Joku saattaa kiusata, mutta se ei tarkoita, että sinussa olisi mitään vikaa.

Juhanin silmät hakevat katsekontaktia.

– Sitä saattaa jatkua läpi elämän, mutta se ei tarkoita, että sinun tarvitsisi muuttua.

– Niin kai.

– Ihan totta, Juhani sanoo painokkaasti ja laskee kätensä Eskon olalle, vaikka on oikeastaan vähän liian kaukana niin tehdäkseen. – Maailman pitäisi muuttua, ei meidän.

Juhani puristelee Eskon olkapäätä kuin stressipalloa tai niin kuin kourisi tissiä. Esko ei tiedä mitä sanoa. Oikeastaan Eskoa ei edes kiusata, mutta Juhani on innoissaan ja puris-

telee olkapäätä niin kiihkeästi, ettei Esko viitsi huomauttaa asiasta. Ja niin kuin usein käy, kun ei sano sitä, mitä miettii, ei tule sanottua mitään, ja sitten on pakko sanoa jotain, ihan mitä vain.

- Tiesitkö sä jo nuorena, että susta tulee opo?
- Homo?
- Homo?

Juhanin naamassa värähtää ja kasvot punehtuvat.

- Niin tai mitä sinä sanoit, Juhani kiirehtii sanomaan. - Äsken. Mitä sinä oikeastaan kysyit, kun en tainnut ihan kuulla...

Esko ei pysty toistamaan kysymystään. Juhanin posket ovat yhtä punaiset kuin kukkopilli. Silmissä se sama, minkä Esko aina kuvittelee häivähtävän Annelin kasvoilla, kun tyttö on selkä ruokalan seinää vasten.

Esko nousee ylös. Pakko mennä. Ei älä mene, Juhani sanoo, taidettiin ymmärtää toisemme väärin. Ei, ihan pakko, Esko mutisee ja ryntää huoneen ovelle ja ulos.

Käytävä on nyt erilainen. Esko istuu toisen kerroksen tiiliseinään kiinnitettylle penkille, siihen kohtaan, jossa yleensä tulee hyvä olo. Mutta nyt ei tule. Tuntuu kuin jokin olisi painona hänen olallaan. Niin kuin siinä olisi reppu, vaikkei siinä ole sitä eikä mitään. Eskolla ei ole reppua edes mukanaan. Se unohtui kotiin. Hän huomaa sen vasta nyt. Sama olisi lähteä jo kotiin. Tunneilla joutuisi vain selittämään, miksei ole kirjoja mukana.

Sitä paitsi Eskoa vituttaa. Vittu, hän sanoo ääneenkin ja nousee ylös. Hän potkaisee seinää samalla tavalla kuin pihan hankia edellisenä päivänä. Vittu.

Silloin Anneli astuu portaikosta käytävälle johtavasta ovesta sisään. Se kuuli varmasti vitun, Esko miettii. Ainakin tyttö näyttää hämmentyneeltä.

- Vitun lutka, Esko sanoo. - Haista vittu.

Hän sanoo sen vain jotain sanoakseen. Vähän niin kuin opo-jutun Juhanin luona. Saadakseen toisenlaisen olon.

- Haista ite, Anneli sähähtää. - Vitun homo.

Anneli kävelee pois. Ei yhtään sopiva nimi sellaiselle työlle, joka puhuu noin ja jolla on sellainen lantio. Esko ei saa sanottua enää mitään, vaikka aikaa olisi, sillä käytävä on pitkä. Tyttö kävelee nopeasti, lanteet keinuen, loittonee, mutta on silti pitkään kuuloetäisyydellä. Mutta mitään ei enää tule, ei yhtään sanaa. Esko potkaisee seinää uudelleen ja ryntää sitten portaikkoon ja portaat alas.

Vasta silloin se jysähtää. Niinkö tyttö luulee. Ja Juhani. Kaikki luulevat hänestä niin. Ne ajattelevat, että siksi hän käy Juhanin luona joka viikko. Joskus monta kertaa viikossa. Tai ehkä Juhani on sanonut kaikille niin. Sillä on vaikeaa, koska se on homo niin kuin minäkin.

Esko lakkaa juoksemasta, kääntyy kannoillaan ja marssii kohti opon huonetta. Hän ei ole miettinyt, mitä sanoo ensimmäiseksi. Tai on. Hän sanoo Juhanille niin kuin Anneli sanoi hänelle hetki sitten. Ja ehkä vielä senkin, mitä hän itse sanoi Annelille.

Tällä kertaa Esko ei koputa vaan avaa oven ja astuu heti sisään lupaa kysymättä.

- Vitun homo.

Se tulee ennen kuin Esko ennättää nähdä Juhanin. Ja sirpaleet lattialla. Hän huomaa sirpaleet kesken lauseen ja sik-

si viimeistä tavua tuskin kuulee. Sirpaleet ovat valkoisia, yhdessä palassa lisäksi vähän punaista ja toisessa keltaista. Se on posliinikana. Sirpaleiksi hajonnut posliinikana.

– Menikö sulta toi rikki? Esko kysyy varovasti. – Toi kana.

– Ei.

– Ei vai?

– Ei, minä rikoin sen.

Juhani hieroo silmiään. Näyttää väsyneeltä. Niin kuin olisi valvonut ainakin sata päivää putkeen. Hän ottaa kukkopillin käsiinsä ja katsoo Eskoa leiskuvien silmin.

– Arvaa keneltä minä näitä saan?

– Ei sun tarvii kertoa...

– Ei kun arvaa. Ja että miksi näitä minulle annetaan.

Esko ei keksi mitään sanottavaa. Seuraava valmiiksi mietitty lause ei enää sovi. Eikä sitä seuraava.

– En mä osaa.

– Se on niiden mielestä niin hyvä vitsi, Juhani sanoo ja puristaa punaista kukkopilliä rystyset valkeina. – Että annetaan sille homolle näitä. Koska sillä on rillitkin ja se näyttää tuolta julisteen kanalta. Annetaan Juhanielle porukalla lahjaksi kanapatsaita ja kukkopillejä, koska se on homo ja homoja kiinnostaa vain muna.

Munan Juhani melkein karjuu ja viskaa sanojensa päälle kukkopillin käsistään. Esko onnistuu väistämään viime hetkellä. Kukko osuu sivuseinään ja siltä katkeaa pää. Savi ei mene samalla tavalla säpäleiksi kuin posliini. Sen saisi vielä korjattua. Jos liimaisi hyvällä liimalla ja antaisi rauhassa kuivua.

Kukkopillin heitettyään Juhani lysähtää syvälle tuoliin-

sa ja peittää kasvonsa käsillään. Niin kuin olisi itse lentänyt päin sivuseinää ja joka paikkaan koskisi. Esko noukkii sirpaleet lattialta ja laskee ne Juhaniin pöydälle.

– Anna olla, Juhani sanoo.

– Mä oon pahoillani.

– Helvettiäkö minä yhdestä kanasta välitän.

– Ei kun mä tarkoitin niitä muita, Esko sanoo. – Että ne kiusaa sua.

Juhani vilkaisee Eskoa kuin tarkastaakseen, näkeekö pilkkaa. Että haluaako tuo poikakin sen niin. Että hänelle nauretaan. Nauravatko sen silmät, loistaako niissäkin ilo toisen vahingosta. Mutta Juhani ei näe Eskossa mitään sellaista.

Esko istuu Juhaniin pöydän eteen tutulle paikalle.

– Kyllä se tästä.

– Niin, kyllä se.

Sanoisiko vielä jotain Annelista, Esko miettii. Että miksi ne ovatkin sellaisia. Ne vahvemmat, toisenlaiset ihmiset. Miksi kaikki kauniit ovat niin tylyjä ja kovia ja miksi juuri sellaiselle haluaa sanoa päivästä toiseen jotain eikä sitten pystykään. Sellaiselle jota ei voi saada. Nähdä pelkoa sen silmissä, ettei enää koskaan tarvitsisi haluta sitä uudestaan.

– Anteeksi tämä, Juhani sanoo nolona. – Lähti vähän käsistä.

– Kanat?

– Nekin, Juhani vastaa ja hymyilee.

Esko nojaa tuolin selkää vasten ja antaa jäsentensä tyhjentyä lähtemisen pakosta. Enää ei ole kiire. Esko katsoo ikkunasta ulos, katsoo, miten kevät tunkee sisään. Melkein voi haistaa kostean savimaan ja metsänpalasen.

– Esko, Juhani sanoo varovasti.

– Niin?

– Minä siitä sinun tavastasi tai miksi sitä nyt pitäisi sanoa, mies aloittaa. – Sitä minä vaan, että toivottavasti et tee sitä enää.

Eskon kurkussa sykähtää. Juhani tietää Annelista. Miten se on huomannut? Näkeekö sen niin selvästi. Näkee kai siten. Sellainen kuin Juhani näkee sen. Tai ehkä kaikki näkevät.

– En ole tehnytään, Esko kiirehtii sanomaan. – Halunnut olen, mutta mitään en ole tehnyt, en varmasti!

– Minä olen nähnyt, Juhani sanoo tiukasti. – Sinun käsittäsi. Silloin viime syksynä jo.

Esko sujauttaa kämmenensä taskuihin, vaikka housut ovat pingottuneet istuma-asennossa niin, ettei tilaa taskuissa juuri ole. Senkin siis näkee. Että on runkannut itsensä verille. Kämmenet ovat tietysti kuluneet, muuttuneet erilaisiksi, ja Juhani on huomannut.

– Anteeksi, Esko kuiskaa.

– Itseäsihän sinä satutat.

Niin, itseäni, se on totta. Niin kuin menisi tyhjin taskuin karkkikauppaan. Haistaisi suklaan ja salmiakkisammakot ja toffeekuutiot ja mitään niistä ei koskaan saisi. Ei murustakaan siitä, mitä kaikkialla näkee.

Olemassa voi olla muullakin tavalla, Juhani sanoo lempeästi. On toisenlaisiakin tapoja olla itsensä kanssa. Muitakin tapoja tuntea, että on olemassa.

– Mutta kun haluan sitä niin paljon, Esko sanoo hiljaa.

– Miksi?

– Ei sitä pysty selittämään.

– Siihen voi kuolla.

– Kuolla?

– Niin, helposti.

Voiko haluun kuolla? Tai rakkauteen, jos tämä onkin sitä, Esko miettii. Sitä hän ei ole tullut ajatelleeksi. Ehkä se sitten on niin, kun Juhani niin kerran sanoo. Täytyy olla tarkkana kehen rakastuu ja mitä haluaa, Esko ajattelee ja nousee ylös.

– Kiitos, hän sanoo vielä.

– Ole hyvä, Juhani vastaa. – Itsellesi ennen kaikkea.

Esko hymyilee ja astuu käytävään ja sitten ulos kevääseen, joka on yhtä hyvä ja alaston kuin ihmisistä tyhjä käytävä.